

2023. aastal maksti Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) kaudu 340 210 789 eurot toetusi enam kui 21 000 kliendile. Väljamakseid tehti 96 meetme raames ning otsuseid tegi PRIA üle 60 500 taotluse põhjal.

Aprilli alguse seisuga on PRIA kogu tegutsemisaja jooksul Eesti maaelu toetuseks maksnud üle 5,4 miljardi euro.

Eesti maaelu toetuseks on makstud üle 5,4 miljardi euro

GERLI RAMLER

Pindala- ja loomapõhiste toetuste muutused töid kaasa omajagu pingeid

2023. aastal sai taotleda 29 **pindala- ja loomapõhist toetust**. Kõige rohkem taotlejaid (13 142) oli põhisissetuleku toetusel ja ümberjaotaval toetusel, ökokavadest taotleti enim ökosüsteemiteenuste säilitamise toetust (2582), keskkonnasõbraliku majandamise toetust (2221) ja mahepõllumajandusliku taimekasvatuse toetust (1783). Maaelu arengu toetustest oli suurima taotlejate arvuga pärandniidu hooldamise toetus (839) ja loomade heaolu toetus (803). Kokku on mulluste pindala- ja loomapõhiste toetustena välja makstud üle 217 miljoni euro.

«Paralleelselt uue programmiperioodi toetustega jätkus ka mõnede eelmise perioodi toetuste taotlemine, mis tõi väljakutseid nii PRIA-le kui ka taotlejatele. Kui taotlejate jaoks muutus protsess paindlikumaks, suurenes märgatavalt meie töökoormus,» selgitab otsetoetuste osakonna juhataja Tanel Trell. «Nimelt kui varem sai taotlust täiendada ainult taotlusperioodi lõpuni ehk juuni keskpaigani, siis pinnaseire rakendamise

saavad taotlejad nüüd põllu pinda korrigeerida ja põllumajanduskultuure muuta ning täiendusi lisada ka hiljem. Selline paindlikkus võimaldab toetust maksta tulemuspõhiselt ja nõuetele vastavatele maadele, aga tähendab meie jaoks muudatuste hilisemat uuesti üle vaatamist.»

Uue rakendunud pinnaseiresüsteemi puhul muutus kontrollisüsteem täielikult ehk nüüd tuleb peamiselt satelliidandmete alusel seirata kõiki taotlusala pölde. Varem pidid liikmesriigid toetuste nõuete täitmist kontrollima maksimaalselt 5 protsendi taotlejate juures kohapeal, nüüd tõusis aga kontrollitava pöldude pind võrreldes 2022. aastaga 78 000 hektarilt 978 000 hektarile.

Trell nendib, et mulluseid protsesse mõjutas ka Euroopa Komisjoni juhiste hiline mine. Näiteks lisandus alles septembris uus tööloik, mille käigus tuli lisaks pinnaseire kvaliteedihindamisele teha ka ettevõttepõhiste nõuete kontroll. «Kui aga vaadata tagasi kogu aastale, oli pindala- ja loomapõhiste toetuste osas väljakutseid kõikides tööloikudes. Seadusandluse ja Euroopa Komisjoni juhiste valmimine hilines, uue programmiperioodi esimese

aasta rakendamisega kaasnesid mahukad infosteemide arendused ning see pani suure pinge nii PRIA-le kui arenduspartneritele. Lisandumas on veel uusi lähenemisi, seega võivad tähtajad ka tänava pikeneda ja väljamaksed nihkuda.»

Toetusi maksti nii majandustegevuse mitmekesistamiseks kui ka energia varustuskindluse toetuseks

2023. aasta **investeeringutoetuste** osas olid ootuspäraselt kõige populaarsemad MAK 2014–2020 programmiperioodi **põllumajandusettevõtja tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus ning maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeeringutoetus**. Esimese puhul esitati 542 taotlust, millega taotleti toetust kokku üle 70 miljoni euro. Taotletud toetuse summa ületas mitu korda esialgset eelarvet ning Regionaal- ja Põllumajandusministerium suurendas seda 57 232 000 euron. «Korduvad eelarve tõstmised on tingitud taotlejate prognoositust suuremast huvist toetuse vastu, kuid ka vajadusest tagada arengukava vahendite maksimaalne võimalik kasutus,» selgitab arengutoetuste osakonna

teenusejuht Kristel Võsu. Majandustegevuse mitmekesistamise investeeringutoetuse saamiseks esitati 303 taotlust summas üle 20,5 miljoni euro. Lisaks toimusid mullu taotlusvoorud muuhulgas põllumajandustoodete töötlemise ning turustamise investeeringutoetuse taotlemiseks mikro- ja väikeettevõtjatele, keskmise suurusega ettevõtjatele ja suureettevõtjatele ning tunnustatud tootjaorganisatsioonidele ja tunnustatud tootjarühmadele. Toiduainetööstustel oli võimalus taotleda toetust energia varustuskindluse tagamiseks.

2023. aastal sai taotleda ka **põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetust**, millele esitas taotluse 194 noortalunikku. Kokku taotleti üle 11 miljoni euro. Eelarveks oli esialgu eraldatud 4,96 miljoni eurot, kuid kuna taotlejate huvi oli prognoositust suurem, tõstis regionaalminister eelarve 6,64 miljoni. Regionaalsel tasandil on tähtsad ka **LEADER-i toetused** ning perioodi 2014–2020 projektitoetuste raames maksti 2023. aastal välja üle 10 miljoni euro. «On väga oluline, et MAK 2014–2020 programmiperioodi toetusrahad saaksid tähtjaks

Mesilaste pärusmaa.

FOTO: PRIA

kasutatud, enamiku investeringuteotuste puhul saab neid kasutada 2025. aasta 30. juunini. PRIA saab toetuseid välja maksta kuni 2025. aasta 31. detsembrini,» täpsustab Kristel Võsu.

2023. aasta lõpuga sai kalanduse valdkonnas läbi EMKF 2014–2020 periood. Eelmisel aastal maksti **kalanduse valdkonnas** välja 23,3 miljoni eurot toetusi. Kõige rohkem taotlejaid (532) oli toetusel, mille abil saab osta seadmeid kalapüügi andmete elektrooniliseks esitamiseks.

Pindala- ja loomapõhiste toetustest ja investeeringutoetustest eraldiseisvana

toob PRIA peadirektori asetäitja Jaanus Hämmal välja erakorralised toetused. «2023. aasta oli põlluharijatele ja loomapidajatele taas keeruline tulenevalt ilmastikust, Venemaa Föderatsiooni sõjalisest agressioonist Ukraina vastu tingitud negatiivsest mõjust ja maailma majanduslikust olukorrast,» räägib ta. Erakorralised toetused on loodud selleks, et tagada riigi toidujulgeolek, säilitada põllumajanduse konkurentsivõime ja aidata põllumajandustootjatele hüvitada majanduslikku kahju. 2023. aastal oli avatud viis erakorralise toetuse taotlusvooru ning

toetustena maksti klientidele välja ligi 11,5 miljonit eurot.

Mida toob aasta 2024 toetuste vallas?

Pindala- ja loomapõhiste toetuste osas saab taotleda samu uue programmiperioodi toetusi kui mullu. 2024. aastal lisanduvad uue programmiperioodi toetustest kohalikku sorti taime kasvatamise, väärtusliku püsirohumaa säilitamise, turvas- ja erodeeritud mullega väärtusliku püsirohumaa kaitse ning põhjavee kaitse alasuva väärtusliku püsirohumaa kaitse toetused.

Viimast aastat saab taotleda eelmise programmiperioodi poolloodusliku koosluse hooldamise ja ohustatud tõugu looma pidamise toetuseid, mida saavad taotleda need, kellel on vastav kehtiv 5-aastane kohustus.

Investeeringutoetuste osas avaneb mitmeid programmiperioodi 2023–2027 toetuste voore, mis on võrreldes eelmise perioodiga uute toetuskeemide ja reeglitega. Toetuste rõhk on lihtsustamisel ning eesmärk on leida võimalusi lihtsustatud kulumeetodite kasutuselevõtmiseks. Mais saab näiteks taotleda toetust maaparandussüsteemi eesvoolu uuendamise ning keskkonnakaitserajatise ehitamise ja uuendamise investeeringute tegemiseks.

Avaneb ka maapiirkonna ettevõtjate konkurentsivõime suurendamise investeeringutoetuse taotlusvoor. Esmakordselt on plaanis teha nn avatud taotlusvoor, kus taotlusi võetakse vastu pikema perioodi jooksul või kuni on

eelarvevahendeid. Antud meetmes on plaanis kasutusele võtta lihtsustatud kulumeetod, kus toetust makstakse kindla-summalise maksena eelnevalt kokkulepitud eelarve alusel. Nii ei pea toetuse saaja enam iga üksikut kulu dokumendiga tõendama ja tema abikõlblikkus on tõendatud juba varem. Samas peab aga põhjalikumalt tõendama tegevuse elluviimise tulemust. Sama skeemi kasutatakse ka perioodi 2023–2027 LEADER-i meetmetes.

2024. aastal algas kalanduse valdkonnas uus EMKVF 2021–2027 periood. Ühe suurema uuendusena toimub taotlemine nüüd ainult e-PRIA kaudu. Praegu on juba vastu võetud teadmussirde toetuste taotlused ja nende raames määratud üle 8,6 miljoni euro toetust, mille tulemusena luuakse Kalanduse Teabekeskus. Kindlasti on oodata ka püügivahendi parendamise toetuse ja töötlemise investeeringutoetuste taotlusvoore.

Toetuste maksmise kõrval arendatakse uusi teenuseid

Lisaks toetustele lükati PRIAs käima mitmeid uusi teenuseid, et muuta suhtlemine PRIA ja klientide vahel lihtsamaks ning kiiremaks. Pindalatoetuste puhul võeti pinnaseire raames kasutusele mobiiliäpp Iva, rakendus on hästi vastu võetud ja koguni ligi 80 protsenti äpi teel saadetud fotoülesannetest said vastused. Positiivselt võeti vastu ka mullu esmakordselt pakutud võimalus kasutada juhendamisteenust, mis oli esimene samm uuest kliendihaldusstrategiast.

1. aprillil täienes e-PRIA pöldude haldamise teenus põluraamatuga seotud osaga ja klientidel on võimalus hakata elektroonset põluraamatut pikema PRIA tasuta teenusena.

Lisaks muutub nõuandeteenuste osutamise kord ehk kui eelmise aasta lõpuni said toetatavat nõuandeteenust osutada vaid konsulendi kutsega nõustajad, siis nüüd on see võimalus laienenud kõrgkooli õppejõududele, kutseõppeasutuse õpetajatele, teadustöötajatele ja teiste valdkondlikele ekspertidele, kellel on Maaelu Teadmiskeskuse (METK) hinnangul nõuandeteenuse osutamiseks piisavad teadmised ja kogemused.

Samuti muutub mugavamaks põllumajandusloomade registrile andmete esitamine. Juunis on planeeritud välja tulla lahendusega, kus andmete vahetamine veiste, lamaste ja kitsedega toimunud sündmuste kohta saab Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli (EPJ) ja PRIA vahel olema täisautomaatne. Samuti on registril olemas valmidus üle x-tee andmete vastuvõtmi seks otse farmitarkvaradest, mis vabastaks loomapidajad kohustusest e-teenustes andmeid esitamas käia.

PRIA osaleb ka põllumajandustootjatele uue toetava tööriista ehk Rohefoori väljatöötamises, mille eesmärk on teha kestlikkuse aruandlus põllumajandustootjatele lihtsamaks, vähendada tootja tegevuste keskkonnamõju analüüsimisele kuluvat aega ja pakkuda ettevõtjatele kliimaeesmärkide saavutamiseks konkreetset nõu ja tuge.